Nowy Sącz 29.04.2025 r.

Program archeologiczny

Cmentarz komunalny w Marcinkowicach, gm. Chełmiec, pow. nowosądecki
Obręb cmentarza wojennego z I Wojny Światowej wpisanego do rejestru zabytków pod nr rej. A-592 z 18.12.1989
Obszar AZP 111-63

Zgodnie z uzgodnieniami dotyczącego koncepcji budowy kaplicy na cmentarzu komunalnym w Marcinkowicach (działka ew. nr 171 ob. Marcinkowice), p.o. kierownik Delegatury WUOZ w Nowym Sączu działający z upoważnienia MWKZ dopuszcza ze stanowiska konserwatorskiego do realizacji w/w inwestycję pod warunkiem uzyskania pozwolenia na prowadzenie badań archeologicznych (DNS-VII.5183.3.2025.AR z dnia 14.01.2025 r.).

Prace ziemne przy budowie kaplicy wraz towarzyszącą jej infrastrukturą obejmować będzie część północno-zachodnią cmentarza komunalnego o wymiarach 39x15 m². W ramach prac inwestycyjnych planuje się wykonać niwelacje terenu oraz w miejscu kaplicy i kolumbarium ławy fundamentowe a także krzyża stopę fundamentową. Prace ziemne w tym przypadku prowadzone będą maksymalnie do głębokości ok. 140 cm.

Przed przystąpieniem do prac ziemnych planuje się by cały obszar, który będzie zabudowany zostanie wpierw rozpoznany metodą nieinwazyjną tj. georadarem. Badania takie mają wykluczyć lub potwierdzić istnienia w miejscu inwestycji archeologicznych śladów osadniczych tj. obiekty oraz nawarstwienia kulturowe, a także towarzyszące im pojedyncze czy zbiorowe pochówki ludzkie. Wyniki tych badań mają za zadanie wyznaczyć potencjalne obszary, których eksploracja będzie wykonywana bardziej skrupulatnie. Kolejnym etapem przed przystąpieniem do większych prac ziemnych, będzie wykonanie kilku sondaży archeologicznych o wymiarach 100x100 cm, których zadaniem będzie sprawdzenie miąższości warstwy humusu i ewentualnych pod nim zalegających poziomów gruntu, ale też reliktów dawnego osadnictwa. Następnym etapem prac weryfikacyjnych będzie odhumusowany i wyplantowany przy pomocy mini koparki całego terenu inwestycji. Tak przygotowany 1 poziom dokumentacyjny (max ok. 20-40cm) zadokumentowany zostanie dzięki wykorzystaniu

drona. Stworzona dzięki temu ortofoto-mapa terenu da postawę do dalszych prac eksploracyjnych w terenie. Należy zaznaczyć, że w ramach prac archeologicznych zostaną przeprowadzone przed przystąpieniem do robót ziemnych także poszukiwania przy użyciu wykrywaczy metali co pozwoli na wydobycie drobnych metali z warstwy humusu. Wartościowsze i cenne dla nauki przedmioty będą namierzane za pomocą GPS-u.

W związku, iż prace ziemne prowadzone są w tym przypadku w niedalekiej odległości punktów osadniczych z epoki kamienia, które zarejestrowane są na obszarze AZP 111-63, tj. stanowiska nr 61 i 66 (nr 7 i 12 w miejscowości) w tym przypadku, będzie zwracać się baczną uwagę przede wszystkim na luźno zalegające w ziemi artefakty kamienne, krzemienne, a także i te które wykonane mogą być również z innych surowców tj. radiolaryty czy obsydiany. Z racji iż teren inwestycji jest duży baczną uwagę zwracać się będzie również na ślady mogące pochodzić także z epoki brązu, epoki żelaza, średniowiecza, a także i czasów nowożytnych.

W przypadku natrafienia ślady osadnicze z epoki kamienia tj. zarysy obiektów wziemnych, w miejscu ich odkrycia przeprowadzone zostaną archeologiczne badania ratunkowe. Prace eksploracyjne polegać będą na ręcznym ich odczyszczeniu oraz zadokumentowaniu tj. wykonane zostaną rzuty tych obiektów oraz profile. Urobek ziemi z wnętrza tych obiektów będzie przesiany w celu wydobycia najdrobniejszych zabytków, a także jeśli zachowane będą także śladów organicznych. Wszystkie ujawnione ślady archeologiczne tj. np. nawarstwienia kulturowe i/lub obiekty archeologiczne (jamy, groby, paleniska itp.) po wstrzymaniu robót ziemnych zostaną ręcznie odczyszczone i zadokumentowane. W przypadku natrafienia na tzw. krzemienice, zostanie dla niej zastosowana odpowiednia metoda eksploracyjna oraz dokumentacyjna. W celu zwiększenia efektów badań całość wydobytego urobku zostanie przesiana na sitach o średnicy oczek do 3-5 mm, przyporządkowując pozyskane w ten sposób zabytki ruchome do odpowiednich metrów uprzednio wytyczonych w obrębie inwestycji.

Prace ziemne zostaną wstrzymane również z chwilą ujawnienia śladów osadniczych z epoki brązu, epoki żelaza, średniowiecza oraz czasów nowożytnych. Także i w tym przypadku wszystkie ujawnione obiekty czy to związane z zabudową oraz towarzyszącą jej infrastrukturą, a także groby, czy to ciałopalne lub szkieletowe, a także nawarstwienia kulturowe z nimi związane, zostaną w tym przypadku standardowymi ręcznymi metodami eksploracyjnymi.

Cały teren inwestycji zostanie sprawdzony przed przystąpieniem do realizacji inwestycji także przy wykrywaczami metali. Celem tych poszukiwań będzie wyeksplorowanie metali mogących pochodzić z czasów I Wojenny Światowej, ale również i tych z wcześniejszych epok dziejów człowieka.

W ramach powyższych prac archeologicznych planuje się sporządzić dokumentację fotograficzną, rysunkowa, a także jeśli zadzie konieczność także i skan w 3D (zwłaszcza przekroje sondaży). Dokumentacja z przeprowadzonych prac wykonywana zostanie zgodnie ze standardami prowadzenia badań archeologicznych[1]. Planuje się związku z tym wykonać dokumentację tj.:

a) graficzną na papierze milimetrowym z opisem poszczególnych obiektów, poziomów i rzutów wykopu w skali 1:20 oraz w przypadku dokumentacji dużych obszarów w skali 1:50 lub 1:100
b) fotograficzną wykonaną aparatem cyfrowym w sposób najwierniej oddająca ujęty obiekt dokumentacyjny tj. np. profil, rzut oraz poziom wykopu, obiektu lub innych cennych zabytków ujawnionych w trakcie badan archeologicznych. Użyta będzie w trakcie zdjęć tabliczka znamionowa z datą i opisem, a także miarka wraz z strzałką północy.
c) opisową składającą się z inwentarza polowego pozyskanych zabytków, inwentarza prób do dalszych badań laboratoryjnych, rysunków, a także innych wykonanych na zaistniałą sytuację w wykopie.
d) wszystkie odkryte zabytki ruchome w trakcie badań będą dokładnie namierzane oraz na bieżąco inwentaryzowane, a po zakończeniu prac dokumentacyjnych oczyszczone i podane wstępnej konserwacji.

Po zakończeniu wszystkich czynności dokumentacyjnych materiały zabytkowe wraz z jednym egzemplarzem dokumentacji zostaną przekazane do Muzeum Regionalnego im. Seweryna Udzieli. Jeden egzemplarz sprawozdania wraz potwierdzeniem zdeponowania zabytków archeologicznych z badań ratunkowych trafi do nowosądeckiej delegatury Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Krakowie.

Program opracował mgr archeologii
Bartłomiej Urbański
adres: ul. H. Kołłątaja 18/24, 33-300 Nowy Sącz
e-mail: archeourbanski@gmail.com; tel. +48 600 940 367

Bartłomiej Urbański

[1] Standardy prowadzenia badań archeologicznych Cz. 2 Badania inwazyjne lądowe oprac. Z. Misiuk, J. Wrzosek, A. Oniszczuk, M. Sekuła, M. Sabaciński, K. Czajkowski, Warszawa 2019.